

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων

Εξεταζόμενο Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά Θεωρητικής Κατεύθυνσης

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

A.1.

Έτσι λοιπόν εφοδιασμένοι οι άνθρωποι, κατοικούσαν στην αρχή διασκορπισμένοι και πόλεις δεν υπήρχαν. Αφανίζονταν λοιπόν από τα θηρία, γιατί από κάθε άποψη ήταν λιγότερο δυνατοί από αυτά, και οι τεχνικές γνώσεις, ενώ ήταν για αυτούς ικανοποιητική βοήθεια για την εξεύρεση τροφής, στην αντιμετώπιση των θηρίων αποδείχθηκαν ανεπαρκείς. Γιατί τέχνη για την οργάνωση της πολιτείας δεν είχαν ακόμη, μέρος της οποίας [τέχνης] είναι η πολεμική. Επεδίωκαν λοιπόν να συγκεντρώνονται σε ένα μέρος και να εξασφαλίζουν τη σωτηρία τους χτίζοντας πόλεις. Κάθε φορά όμως που συγκεντρώνονταν, αδικούσαν ο ένας τον άλλον, γιατί δεν είχαν την πολιτική τέχνη, έτσι ώστε διασκορπιζόμενοι πάλι αφανίζονταν. Επειδή λοιπόν ο Δίας φοβήθηκε για το ανθρώπινο γένος μας, μήπως αφανιστεί όλο, στέλνει τον Ερμή να φέρει στους ανθρώπους το σεβασμό και τη δικαιοσύνη, για να συντελέσουν [η δικαιοσύνη] στην ευταξία των πόλεων και [ο σεβασμός] στη δημιουργία δεσμών φιλίας.

B.1.

Η φωτιά αποτελεί το θεϊκό μερίδιο που είχαν την τύχη, χάρη στην παρέμβαση του Προμηθέα, να λάβουν οι άνθρωποι. Είναι θεϊκό γιατί το κατείχαν ως τότε μόνο οι θεοί, είναι θεϊκό γιατί οι άνθρωποι το απέκτησαν με θεϊκή παρέμβαση του Προμηθέα, είναι επίσης θεϊκό γιατί, επιτρέποντας στον άνθρωπο να αναπτύξει πολιτισμό, του επέτρεψε κατά συνέπεια να αναγνωρίσει την ύπαρξη των θεών. Η πρώτη και άμεση συνέπεια του δώρου της φωτιάς, σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, είναι ακριβώς η εμφάνιση της θρησκείας.

Η φωτιά και η έντεχνος σοφία έδωσαν στον άνθρωπο τη δυνατότητα να δημιουργήσει τον τεχνικό πολιτισμό, να βρεθεί σε θέση ανώτερη από τα άλλα έμβια όντα και να μεταβάλει την όψη της φύσης σαν δημιουργός – θεός. Επειδή η φωτιά έχει τόσο μεγάλη μεταμορφωτική δύναμη, θεωρήθηκε ότι αποτελούσε αποκλειστικό τμήμα των θεών,

δηλαδή στοιχείο της θεϊκής ουσίας και ένα από τα μυστικά της δύναμής τους. Η κατοχή της φωτιάς, επομένως, καθιστά τον άνθρωπο συγγενή του θεού.

B.2.

Οι άνθρωποι από τη στιγμή που πήραν τα θεϊκό δώρο του Προμηθέα κατάφεραν να καλύψουν αρκετές βιολογικές τους αδυναμίες, δεν μπορούσαν όμως να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο των θηρίων. Για να προστατευτούν από αυτά απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η ύπαρξη πολιτικής τέχνης (πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης), μέρος της οποίας είναι η πολεμική τέχνη, αφού αυτή αναπτύσσεται μόνο σε οργανωμένες πολιτικά κοινωνίες. [«πολιτικήν γάρ τέχνην ... ἥς μέρος πολεμική»]

Σύμφωνα με το μύθο που αφηγείται ο Πρωταγόρας, ο λόγος που οδήγησε τους ανθρώπους στην κοινωνική συμβίωση είναι η ανάγκη να προστατευθούν από τα θηρία. [«ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις»].

Επειδή τη συμβίωσή τους την επέβαλε μόνο ο κίνδυνος από τα θηρία, ήταν αδύνατο να εξασφαλιστεί η κοινωνική συνοχή με αυτόματο τρόπο. Η έλλειψη της πολιτικής τέχνης οδηγούσε τους ανθρώπους σε πράξεις αδικίας με αποτέλεσμα την αυτοκαταστροφή τους.

Γίνεται επομένως φανερό ότι μόνη της η ἔντεχνος σύν πυρί σοφία ήταν απολύτως ανεπαρκής και «δώρο ἄδωρο» χωρίς την πολιτική τέχνη. [ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην]

Ο Δίας βλέποντας την κατάσταση που επικρατούσε φοβήθηκε για το ανθρώπινο γένος μήπως αφανιστεί και έκρινε απαραίτητο να επέμβει. Στέλνει τον Ερμή να δώσει σε όλους τους ανθρώπους την αιδώ και τη δίκη, δηλαδή εκείνες τις ηθικές ιδιότητες που θα εξασφαλίσουν την ομαλή συμβίωση. Η αιδώς είναι ο σεβασμός ανθρώπου σε άνθρωπο, ο αυτοσεβασμός, η ηθική συνείδηση, η ηθικότητα, η σωφροσύνη, ο σεβασμός των άγραφων νόμων, το συναίσθημα της ντροπής που νιώθει ο κοινωνικός άνθρωπος για κάθε πράξη που δε συμφωνεί με τις καθιερωμένες κοινωνικές αντιλήψεις. Η δίκη είναι το συναίσθημα της δικαιοσύνης, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των συνανθρώπων μας και οι ενέργειες για την αποκατάσταση αυτών των δικαιωμάτων, όταν καταστρατηγούνται βάναυσα από κάποιον.

Και τα δυο αυτό συναισθήματα κρίνονται απαραίτητα για κάθε πολίτη και συνιστούν μέρος της πολιτικής αρετής, αφού χάρη σε αυτά εξασφαλίζεται η εμπέδωση της πολιτικής ενότητας και της κοινωνικής αρμονίας.

Επιτακτική ανάγκη είναι να μοιραστούν σε όλους τους ανθρώπους και όχι μόνο σε λίγους. [«Ἐπὶ πάντας ... πάντες μετεχόντων»]

Τα δώρα του Δία δίνουν την ευκαιρία στον άνθρωπο όχι μόνο να επιβιώσει, αλλά και να αναπτύξει πολιτισμό και να εξασφαλίσει καλύτερες συνθήκες για τη ζωή του.

B.3.

Ο Δίας θεωρεί ότι απαραίτητη προϋπόθεση για να υπάρξουν πόλεις είναι όλοι οι πολίτες να συμμετέχουν στην πολιτική αρετή, δηλαδή στην αιδώ και τη δίκη. Μάλιστα θεσπίζει και έναν αυστηρό νόμο, σύμφωνα με τον οποίο όποιος δε μετέχει πρέπει να τιμωρείται με την ποινή του θανάτου

Γίνεται φανερό πως ακόμη και ο ίδιος ο Δίας αισθανόταν ότι δεν μπορεί να εξασφαλίσει την καθολικότητα αυτών των δύο στοιχείων, γιατί δεν αποτελούσαν μέρος της αρχικής φύσης του ανθρώπου. Γι' αυτό πρόσθεσε ότι όποιος αποδειχτεί ανίκανος να τις αποκτήσει, πρέπει να θανατωθεί ως αρρώστια στο σώμα της πολιτείας. Ο Δίας έδωσε την ευκαιρία στους ανθρώπους να συμπεριφέρονται με σεβασμό και δικαιοσύνη, αν θα τις αποκτήσουν όμως εξαρτάται από τη διδασκαλία και από τη θέληση του καθενός.

Στο μεταφρασμένο κείμενο ο Πρωταγόρας υπενθυμίζει ότι έχει αποδείξει μέχρι τώρα το διδακτό της αρετής. Προσπαθεί πλέον να εξηγήσει κάτι πολύ παράδοξο. Δεν είναι λογικό οι σπουδαίοι άνδρες να φροντίζουν για την μετάδοση άλλων γνώσεων στα παιδιά τους, όπως η ανάγνωση και η αριθμητική, η άγνοια των οποίων δεν αποτελεί κίνδυνο για τα ίδια, και να μη τους διδάσκουν την πολιτική αρετή εφόσον γνωρίζουν ότι η έλλειψή της είναι ολέθρια γι' αυτά. Επομένως, εφόσον φροντίζουν να τους εκπαιδεύουν για κάτι λιγότερο σημαντικό είναι λογικό να φροντίζουν να τους εκπαιδεύουν και για κάτι περισσότερο σημαντικό, δηλαδή την αρετή.

B.4.

α. Σ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Λ

B.5.

λοχαγός - ἄγοντα, συναγωγοί

ἀγαλλίασις - ἀγάλματα

θρέψις - τοφήν, τροφάς

βαθμῖς - βωμούς

ἄφιξις - ἰκανή

ὄχυρός - μετεχόντων

διάδημα - ὑποδέσεις

νεογνός - συγγένειαν, γένοιτο

ὀλέθριος - ἀπώλλυντο

δεισιδαίμων - δείσας

Γ.1.

Τέτοιες ἦταν οἱ ναυτικές δυνάμεις τῶν ἐλλήνων, σ' αὐτά που ἐγίναν καὶ παλιά καὶ ἀργότερα. Απέκτησαν ὅμως δύναμη περισσότερη ὅσοι ἐστρεψαν τὴν προσοχή τους σ' αὐτές με τὴν αὐξηση τῶν εἰσοδημάτων τους καὶ τῆς ἐξουσίας τους στους ἄλλους. Κάνοντας ἐπιθέσεις κατέστρεφαν τὰ νησιά καὶ περισσότερο ὅσοι δὲν εἶχαν ἐπαρκή γῆ. Στὴν ξηρά ὅμως δὲν ἐγίνε κανένας πόλεμος, ἀπὸ ὅπου προέκυψε σὲ κάποιους δύναμη. Ὅλοι ὅμως, ὅσοι τυχόν ἐγίναν, ἦταν με τους δικούς τους γείτονες με τὸν καθένα καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἔκαναν πολὺ μακρινές ἐκστρατείες ἀπὸ τὴν χώρα τους γιὰ τὴν καταστροφή ἄλλων. Δὲν εἶχαν προσχωρήσει πρὸς τις πρὶο μεγάλες πόλεις ὡς ὑπήκοοι, οὔτε πάλι οἱ ἴδιοι ἔκαναν κοινές ἐκστρατείες με ἴσους ὄρους.

Γ.2.

ἦν	ἔσται
ἐλαχίστην	ἐλάττωσιν
προσσχόντες	πρόσσωμεν
ἐπιπλέοντες	ἐπιπλεῖτε
κατεστρέφοντο	κατεστράφθω
μάλιστα	μάλα
διαρκῆ	διαρκές
ἐκδήμους	ἐκδήμοις
οὐδεῖς	οὐδεμιᾶς
ἐξῆσαν	ἐξελεθῆν

Γ.3.α.

τά ναυτικά: υποκείμενο του ρήματος ἦν (αττική σύνταξη)

αὐτοῖς: αντικείμενο της μετοχής «προσσχόντες»

ἄλλων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο ἀρχῆν

ἐπί καταστροφῆ: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού στο «οὐκ ἐξῆσαν»

ὑπήκοοι: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο «οὐ ξυνειστήκεσαν»

Γ.3.β.

α) ειδική πρόταση

Ἄπαντες γινώσκουσι ὅτι ἰσχύν δέ περιεποήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσσχόντες αὐτοῖς

β) ειδικό απαρέμφατο

Ἄπαντες γινώσκουσι ἰσχύν δέ περιποήσασθαι ὅμως οὐκ ἐλαχίστην τούς προσσχόντας αὐτοῖς

γ) κατηγορηματική μετοχή

Άπαντες γινώσκουσι ισχύν δέ περιποιησάμενους ὅμως οὐκ ἐλαχίστην τούς προσσχόντας αὐτοῖς

Smartclass.gr